

Розвиток патронату в Україні в умовах децентралізації та деінституціалізації

Стрига Лариса,
старший фахівець із соціальної роботи Партнерства «Кожній дитині»

Місія МБО «Партнерство «Кожній дитині»:

Ми професійно допомагаємо сім'ям, громадам та державі забезпечувати право кожної дитини жити і виховуватися в сприятливому сімейному середовищі.

Ми робимо все можливе для того, аби кожна дитина могла скористатися своїм правом на сім'ю, а дітей в інтернатних закладах ставало все менше і менше.

20 : 06 : 14 : 08 : 16 : 13

років місяців днів годин хвилин секунд

Працюємо в Україні з 1998 року

www.p4ec.org.ua

Оцінка потреб

Інтегровані соціальні
послуги в громаді

Послуга патронату

ФСР

Країна Гідності

Дитячі та молодіжні
парламенти

Ведення випадку

Реформування закладів інституційного
догляду дітей

ННС

Як стати успішним

Впевнений старт

Представництво
інтересів

Посередництво
(медіація)

Консультування

Соціальна
профілактика

Соціальна
адаптація

Натуральна
допомога

Догляд вдома

Транспортні
послуги

.....

....

Складні життєві
обставини

Послуга підтримки

Раннє виявлення

....

....

....

....

Проблемні питання:

- ❖ *Як не порушити право дитини на виховання в безпечному сімейному середовищі?*
- ❖ *Як максимально зберегти родинні контакти?*
- ❖ *Якою має бути соціальна підтримка дитині та її сім'ї?*
- ❖ *Потреба оперативного прийняття рішень, реагування на ризики та виклики, приймаючи рішення в найкращих інтересах кожної дитини та враховуючи ресурси її сім'ї...*

Патронат – «швидка допомога» в громаді для дитини та її сім'ї, яка перебуває в складних життєвих обставинах та не має можливості жити у своїй сім'ї, або тимчасово бути поруч з родичами, знайомими, соціально важливими для дитини особами.

ЯКУ ПРОБЛЕМУ ВИРІШУЄ ПАТРОНАТ?

діти, які тимчасово не можуть проживати у власній родині,
ПОТРАПЛЯЮТЬ ДО...

Лікарні,

поруч з хворими дітьми

**Будинку
дитини**

(до 6 міс. з правом
продовжити перебування)

ЦСПРу

(до 9 міс. з правом
повторного влаштування)

Інтернату

(термін обмежено
повноліттям)

УВАГА: порушення права дитини на виховання в сім'ї

Патронат над дитиною – це тимчасовий догляд, виховання та реабілітація дитини в сім'ї патронатного вихователя на період подолання дитиною, її батьками або іншими законними представниками складних життєвих обставин.

Мета патронату над дитиною – забезпечення захисту прав дитини, яка через складні життєві обставини тимчасово не може проживати разом з батьками/законними представниками, надання їй та її сім'ї послуг, спрямованих на повернення у сім'ю відповідно до найкращих інтересів дитини.

Нормативно-правове забезпечення патронату:

СІМЕЙНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ:

глава 20 ст. 252 - 256

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ОХОРОНУ ДИТИНСТВА»:

СТ. 1 – «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЙКРАЩИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ» + «ДИТИНА, ЯКА ПЕРЕБУВАЄ В СЖО»

СТ.23 – «ДІТИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ОСОБЛИВОГО ЗАХИСТУ ДЕРЖАВИ»

ПОСТАНОВА КМУ «Деякі питання запровадження патронату над дитиною» №148 від 16.03.2017 року:

- Порядок створення та діяльності сім'ї патронатного вихователя, влаштування, перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя;
- Типовий договір про патронат над дитиною;
- Порядок оплати послуг патронатного вихователя та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя.

Яким дітям може прийти на допомогу патронат?

- ДІТЯМ, які за різних обставин тимчасово не можуть перебувати у власній сім'ї або їхні батьки чи особи, які їх заміняють, не можуть піклуватись про них
- ДІТЯМ, батьки або особи, які їх заміняють, померли, пропали безвісті
- ДІТЯМ, батьки яких потребують термінового лікування
- новонародженим ДІТЯМ, від яких відмовились батьки
- ДІТЯМ, залишеним батьками без догляду
- ДІТЯМ, з сімей, в яких існує загроза їх життю та здоров'ю
- ДІТЯМ, які зазнали насильства, жорстокого поводження

Патронатний вихователь -

спеціаліст, який пройшов навчання за спеціальною програмою підготовки кандидатів та на договірній основі здійснює догляд, виховання та забезпечує реабілітацію тимчасово влаштованих в його сім'ю дітей, несе відповідальність за їх життя та здоров'я в період надання цим дітям послуги патронату.

Ви – подружжя і вже виховали своїх дітей?

**Станьте
патронатними
вихователями!**

Шукаємо сім'ї, які готові у своїй домашній обстановці заглядати за дітьми, що перебувають замість.

Діти перебувають у вашій сім'ї до 3-х років. За цей час соціальні фахівці працюватимуть з батьками дитини для надання їй тривалої, щирої та з'ярої уваги. В разі неможливості народити здатність, батьки виконуватимуть дітям, як іноді, іншу форму сімейного виховання.

Патронатний вихователь відповідає за збереження життя і здоров'я дитини, а також зобов'язаний:

- забезпечити дитину житлом, одягом, харчуванням;
- створити дитині умови для навчання, фізичного та духовного розвитку;
- забезпечити надання чи доступ до послуг, визначених договором про патронат над дитиною;
- співпрацювати спеціалістами, дотичними до ведення випадку задля подолання СЖО у межах та у спосіб, визначені органом опіки та піклування;
- сприяти контактам дитини з батьками, іншими законними представниками, родичами, якщо це відповідає інтересам дитини та не порушує її права.

(Сімейний кодекс України, ст. 255)

Кому громада може довірити дитину?

громадянину України, який:

- ✓ маєте позитивний досвід виховання дітей
- ✓ готовий прийти на допомогу «чужій» дитині та підтримати її сім'ю, яка перебуває в складних життєвих обставинах,
- ✓ маєте задовільний стан здоров'я, який дозволяє дбати про тимчасово влаштованих дітей
- ✓ не був засудженими, або позбавленим батьківських прав
- ✓ маєте житло (власне, або в користуванні), де можна тимчасово розмістити патронатну дитину
- ✓ разом з добровільним помічником – дорослим членом своєї сім'ї готові пройти професійну тренінгову програму

- ✓ підтримуєте сімейні цінності та готові працювати в команді професіоналів за ради змін, щоб жодна дитина не зазнала страждань та виховувалася в безпечній, люблячій сім'ї

Наказ Міністерства соціальної політики України №1349 від 19.08.2017р. «Про затвердження Програми підготовки патронатних вихователів»

- ❖ **9 тренінгових занять** для кандидата та помічника *(навчання за звичай у вихідні дні)*
- ❖ **1 заняття на території сім'ї** *(виїзне за місцем фактичного проживання сім'ї)*
- ❖ **Навчання наданню першої домедичної допомоги дітям**
- ❖ **Співбесіда кандидата у патронатні вихователі з представниками Органу опіки та піклування** *(які є успішними в процесі підготовки)*
- ❖ **Тренінг для Міждисциплінарної команди спеціалістів за участі кандидатів** (2 дні)

МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Програма підготовки кандидатів у патронатні вихователі:

Проходження
навчання є
ОБОВ'ЯЗКОВИМ
для
кандидата та його
помічника

Заняття 1	7 год.	Сім'я як система: особливості, характеристики та цінності
Заняття 2	7 год.	Сім'я з дітьми: фактори ризику та пошук рішень в найкращих інтересах дитини Задовolenня потреб дитини та формування прив'язаності
Заняття 3	7 год.	Послуга патронату в системі підтримки сімей з дітьми та забезпечення прав дітей
Заняття 4	7 год.	Організація процесу переміщення при влаштуванні дитини в сім'ю патронатного вихователя
Заняття 5	7 год.	Підтримка зв'язків дитини з її біологічною родиною
Заняття 6	7 год.	Основні закономірності розвитку дитини на різних вікових етапах
Заняття 7	7 год.	Травма та її наслідки
Заняття 8	7 год.	Тимчасовий догляд, виховання та реабілітація дитини в сім'ї патронатного вихователя
Заняття 9	7 год.	Особливості процесу переміщення при вибутті дитини із сім'ї патронатного вихователя Попередження стресових ситуацій. Усвідомлений вибір
Заняття 10	4-5 год.	Виїзне заняття для сім'ї кандидатів у патронатні вихователі
Заняття 11	7 год.	Алгоритм роботи міждисциплінарної команди в процесі надання послуги патронату
Заняття 12	7 год.	Міждисциплінарна команда: партнерство та прийняття рішень в найкращих інтересах дитини

Переваги запровадження ПАТРОНАТУ:

- **ДИТИНА** залишається проживати у **СВОЇЙ ГРОМАДІ**, максимально наближено до родини, свого соціального оточення та спеціалістів, які надають підтримку її батькам
- на період вирішення проблем **ДИТИНА** тимчасово «в гостях» в професійній патронатній сім'ї, за її життя і здоров'я відповідає патронатний вихователь
- створені належні умови для освіти, розвитку, **якісної соціально-психологічної реабілітації ДИТИНИ**
- **біологічна сім'я ПІД СУПРОВОДОМ** фахівця з соціальної роботи, має **можливість спілкуватись з ДИТИНОЮ** під час її перебування під патронатом

Переваги запровадження ПАТРОНАТУ (продовження):

- **ГРОМАДА** не витрачає кошти на утримання **ДИТИНИ** в інтернаті, ЦСПРі, чи притулку
- можливість **ГРОМАДИ** самій визначати **ПОТРЕБУ У РОЗВИТКУ ПОСЛУГИ ПАТРОНАТУ** та організувати пошук та якісний відбір кандидатів у патронатні вихователі.
- оптимальний час для **ПРИЙНЯТТЯ НАЙКРАЩОГО ДЛЯ ДИТИНИ РІШЕННЯ**, яке максимально відповідає її потребам (протягом 3-х, максимум 6 міс.)
- можливість **РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ** в сім'ю, яка перебуває в складних життєвих обставинах та **запобігання недогляду дитини, жорстокого ставлення до неї**, попередження потрапляння **ДИТИНИ** в інтернатні заклади та ЦСПР/притулку
- системний **МОНІТОРИНГ** можливості повернення дитини до батьків, або **ПОШУК** нової сім' для **ДИТИНИ**

ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ІСНУЮЧИХ ПРАКТИК
ТА БАР'ЄРІВ У РОЗВИТКУ МЕРЕЖІ
ПАТРОНАНИХ ВИХОВАТЕЛІВ В УКРАЇНІ

Мета – дослідити існуючі практики та бар'єри у розвитку патронату, створенні та функціонуванні сімей патронатних вихователів

Завдання:

- збір, аналіз та узагальнення інформації стосовно існуючих практик та бар'єрів у створенні та функціонуванні сімей патронатних вихователів, потреб в розвитку цієї послуги;
- аналіз нормативного забезпечення послуги патронату над дитиною;
- підготовка пропозицій щодо можливих шляхів вдосконалення процедур з використанням кращих практик розвитку патронату в Україні.

Дослідження проводиться на замовлення Міністерства соціальної політики

- ✓ Проєкт «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGE), що впроваджується Alinea International
- ✓ Партнерство «Кожній дитині»
- ✓ LUMOS

Методи дослідження:

- ❖ Напівструктуроване глибинне інтерв'ю
- ❖ Фокус-група

Цільові групи:

- ❖ Патронатні вихователі
- ❖ Представники служб у справах дітей
- ❖ Представники центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
- ❖ Тренери по підготовці патронатних вихователів
- ❖ Представники громад
- ❖ Представники державних, міжнародних та громадських організацій
- ❖ Сім'ї, чиї діти були у патронаті

РЕГІОНИ:

- Житомирська область
- Львівська область
- Тернопільська область
- Харківська область
- Черкаська область
- 3 регіони, де немає патронату: Волинська, Закарпатська, Хмельницька області

З питань розвитку патронату звертайтеся:

- ПИШІТЬ: а/с 142, м. Київ, 04212 patronat@p4ec.org.ua
- телефонуйте: +38 044 388 5179
- дізнавайтесь новини: www.p4ec.org.ua
- станьте друзями:
www.facebook.com/partnership4everychildUA

Стрига Лариса Іванівна, старший фахівець із соціальної роботи МБО «Партнерство «Кожній дитині», [067 794 10 12](tel:+380447941012), l.stryga@p4ec.org.ua